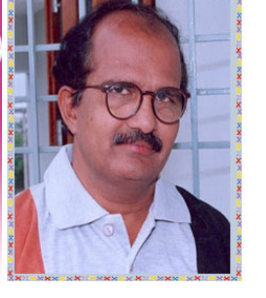




# భారతీయ సినిమాల్లో స్త్రీ పాత్రలు

## వారాల ఆనంద్



ఈ రోజుల్లో ఐతే చాలా సినిమాల్లో స్త్రీ పాత్రలు కేవలం ఆటబొమ్మలుగా ఉంటున్నాయి కానీ దశాబ్దాలుగా వచ్చిన ఇండియన్ సినిమాని పరిశీలిస్తే స్త్రీ పాత్రలకి పెద్దపీట వేసిన సినిమాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. అన్ని భారతీయ భాషలనుంచీ స్త్రీ పాత్రలని ప్రధానంగా చిత్రీకరించిన ఉత్తమ సినిమాల పరిచయాలు .. నెలకి రెండు సినిమాల చొప్పున.

కళాత్మక చిత్రాభిమాని ఆనంద్ గారు కవి, డాక్యుమెంటరీ చిత్ర నిర్మాత, దర్శకులు కూడ. ఒక కవితా సంపుటిని, సినిమాల మీద నాలుగు పుస్తకాలని రచించారు. కళాత్మక చిత్రోత్సవాల నిర్వహణలో విశేషానుభవం ఉంది. [varalaanand@hotmail.com](mailto:varalaanand@hotmail.com)

### అంతర్జాతీయ యాత్ర

**భాష:** బెంగాలీ సినిమాటోగ్రఫీ, సంగీతం, దర్శకత్వం - గౌతం ఫోష్, నిర్మాణం - ఎన్ఎఫ్ డిసి, నటీనటులు - శత్రుఘ్నసిన్హా, షంపా ఫోష్. విడుదల: 1987



స్త్రీలను సతీ అనసూయలుగానూ, సతీ సావిత్రిలుగానూ, మహా పతివ్రతలుగానూ చిత్రీకర్త మన భారతీయ సినిమాల్లో అనేక చలన చిత్రాలు వచ్చాయి. కానీ సతీ సహగమనాన్ని కథాంశంగా తీసుకుని దాన్ని సమర్థిస్తూనో, లేదా వ్యతిరేకిస్తూనో వచ్చిన చిత్రాలు స్వల్పం, సతీ సహగమనాన్ని మూఢాచారంగా ఖండిస్తూ సాహిత్య రంగంలో అనేక రచనలు వచ్చాయి. ఓ పెద్ద సామాజికోద్యమమే వచ్చింది. అయితే సతీసహగమనాన్ని కథాంశంగా తీసుకుని నిర్మితమైన అతికొద్ది చిత్రాల్లో 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' ఎన్నడగింది.. కమల్ కుమార్ మజుందార్ రాసిన నవల ఆధారంగా గౌతం ఫోష్ నిర్మించిన 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' విషయ పరంగానూ చిత్రనిర్మాణ పరంగానూ దర్శకుడి ప్రతిభకు ఆనవాలుగా నిలిచింది. గౌతం ఫోష్ మన తెలుగు ప్రేక్షకులకు చిరపరిచితమయిన పేరు. 'మా భూమి' చిత్రం ద్వారా మన తెలుగు చిత్రసీమకి నవ్య చిత్ర దృక్పథాన్ని ఒరవడిని చవి చూపించిన ప్రతిభావంతుడాయన, తెలంగాణాలో పెల్లుబికిన నిజాం వ్యతిరేక

పోరాటాన్ని నడిపిన అశేష జనవాహిని చరిత్రను 'మా భూమి' నిజాయితీగా చిత్రించింది. 'మా భూమి' తర్వాత గౌతంఘోష్ 'ధకల్, పార్' లాంటి చిత్రాల్ని నిర్మించాడు. 1987 లో ఆయన 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' కు దర్శకత్వం వహించాడు. 1960లో శుద్ధ బెంగాలీ భాషలో విరచితమైన నవలను మూలకథగా తీసుకుని స్వల్పమైన మార్పులతో చిత్రనిర్మాణం చేపట్టాడు గౌతం. నవలలోని మౌఖికాంశం చెడకుండా అతి సున్నితత్వంతో కళాత్మకతతో ఈ చిత్రాన్ని నిర్మించాడు.

నిజానికి 'సతీసహగమనం' స్త్రీలకు వ్యతిరేకమైన విషయం. ఆ విషయాన్ని కథాంశంగా ఎన్నుకుని దాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ స్త్రీల పక్షాన నిలబడి చిత్రాన్ని పాజిటివ్ నోట్‌తో ముగిస్తాడు. సరిగ్గా 'అంతర్జాతీయ యాత్ర' చిత్రం నిర్మాణంలో ఉండగానే రూప్ కన్వర్ సతీ సహగమన సంఘటన జరిగింది. దేశవ్యాప్తంగా దానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమ స్థాయిలో నిరసనలు పెల్లుబికిాయి. ఆ సందర్భంలోనే అంతర్జాతీయ యాత్ర చిత్రం నిర్మితమవుతూ ఉండడంతో గొప్ప ఉత్కంఠ రేకెత్తింది. ప్రగతిశీలి అయిన గౌతం ఎలాంటి గందరగోళానికి గురవకుండా ముందుకు సాగిపోయాడు.

'అంతర్జాతీయ యాత్ర' చిత్రకథ 1830 ప్రాంతం నాటిది. గంగానదీ తీరాన డెల్టా ప్రాంతంలో చిత్రకథ యావత్తూ జరుగుతుంది. గంగానదికి దాని పక్కనే ఉన్న చిన్న గ్రామానికి నడుమ కథాకథనం కొనసాగుతుంది. ఆ ఒడ్డుపక్కనే సృశానముంటుంది. దాని కాపరి చండాల బైజూ అక్కడనే నివసిస్తూ ఉంటాడు. ఓ పక్క ప్రవహించే నది జీవితానికి సంతేతంగా ఉంటే మరోవైపు సృశానం చావుకు ప్రతీకగా ఉంటుంది. ఇందులో ప్రధాన పాత్రధారి చావుకు సిద్ధంగా ఉన్న ముసలి బ్రాహ్మణుడు సీతారాం. చావు బతుకుల మధ్య కొడిగట్టనున్న దీపంలా రెపరెపలాడుతున్న సీతారాంని గంగానది ఒడ్డుకు తెస్తారు. స్థానికంగా ఉన్న ఓ జ్యోతిష్యుడు సీతారాం మరో మూడురోజుల్లో చనిపోతాడని అయితే అతనితో సహగమనం చేసే భార్య ఉంటే పున్నామ నరకాల్నించి తప్పించుకుని ఉన్నత లోకాలకు వెళతాడని చెబుతాడు. కానీ చట్టరీత్యా సహగమనం అప్పటికే నేరం. అయినా ఆ ఊరి పెద్దలంతా కలిసి చావుకి సిద్ధంగా ఉన్న సీతారాంకి పెళ్ళి చేయాలని నిర్ణయిస్తారు. ఆ ఊర్లోనే అత్యంత పేదరికాన్ని అనుభవిస్తున్న క్రిష్ణపాన్‌బసంత్ చౌదరి తన కూతురు యశోబతిని సీతారాంకివ్వడానికి అంగీకరిస్తాడు. ఆమెకు కర్మ సిద్ధాంతాన్ని తన పేదరికాన్ని చూపి సతికి అంగీకరింప చేస్తాడు. నది ఒడ్డునే సీతారాం, యశోబతిల పెళ్ళి ఏర్పాట్లు జరిగిపోతాయి. ఊరంతా ఈ పెళ్ళిని అంగీకరించినా కాటికాపరి బైజూ వ్యతిరేకిస్తాడు. కాని నిమ్న జాతికి చెందిన అతన్ని ఎవరూ లక్ష్య పెట్టరు. పెళ్ళి జరిపించి తర్వాత ఆ ఇద్దరినీ అక్కడే వదిలేసి అంతా వెళ్ళిపోతారు. పెళ్ళి అవగానే ఉరకలేసిన సీతారాం భార్యతో శోభనానికి సిద్ధపడతాడు. కానీ ముసలి శరీరం సహకరించక విఫలం చెందుతాడు తన వైఫల్యాన్ని కప్పిపుచ్చి ఆ స్థితిలో కూడా సీతారాం యశోబతిపై విరుచుకుపడతాడు. ఆ అమ్మాయి అప్పటికే కర్మ సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించి సతివల్ల ఒనగూడనున్న మంచిని తలపోస్తూ అన్నీ సహిస్తుంది. అయితే ఇదంతా గమనిస్తున్న బైజూ ముసలివాణ్ణి వదిలేసి పొమ్మని యశోబతికి బోధిస్తాడు. పలు విధాలుగా కోపంతోనూ, దుఃఖంతోనూ యశోబతికి చెప్పి చూస్తాడు. సతి గురించి అధికారులకు చెప్పేందుకు కూడా విఫలయత్నం చేస్తాడు. ఎంతగా చెప్పినా యశోబతి అంగీకరించకపోవడంతో సీతారాంను గంగలోకి తోసేందుకు కూడా బైజూ ప్రయత్నిస్తాడు. దాంతో యశోబతి కోపంగా కర్రతో బైజూను బాదుతుంది. నది ఒడ్డున బురదలో గాయపడ్డ బైజూ విలవిలలాడతాడు. కొత్తసేపటికి యశోబతి బైజూ చెంత చేరి గాయాల్ని తడిమి బాధగా ఉండా అంటుంది. ఆమె స్పృహ బైజూలోనూ, బైజూ శరీరం ఆమెలోనూ చలనం కలిగిస్తుంది. ఇద్దరూ ఒకటవుతారు. ఇంతలో ఉప్పొంగిన నది సీతారాంని ముంచెత్తుతుంది. అతన్ని రక్షించే యత్నంలో యశోబతి కూడా ప్రవాహంలో పడిపోతుంది. రక్షించండి రక్షించండి అంటూ యశోబతి నీటిలో కొట్టుకు పోతుంది. బైజూ ప్రేక్షకుడిలా నిలుచుండిపోతాడు. మొదట్నుంచీ చివరి దాకా నది ఒడ్డునే ఉన్న కర్ర పడవపై ముద్రించి ఉన్న రెండు కత్తూ ఈ మొత్తం జీవన్మరణ సంఘటనల్ని వీక్షిస్తూనే ఉంటాయి.

నవలలోంచి మొత్తం వివరాల్ని చిత్రంలో అందించిన దర్శకుడు చిత్రీకరణలో ఎనలేని ప్రతిభను కనబరుస్తాడు. అతని సృజనాత్మక ఆలోచనలకి, ఆయనకున్న సాంకేతిక పరిజ్ఞానం తోడై గొప్ప చిత్రంగా రూపొందింది. మొత్తంగా నది ఒడ్డునే సాగే ఈ చిత్రంలో రాత్రిని,

పగటిని రోజులోని భిన్న సమయాల్ని చిత్రించడంలో దర్శకుడి ప్రతిభ స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఆయన ఉపయోగించిన లైటింగ్ ఆయా మూడ్స్‌ని సాధించడంలో విజయవంతమయింది. చిత్రంలో ధ్వని గొప్ప భావుకతను అందిస్తుంది. కేవలం సంభాషణలున్నప్పుడు మాత్రమే నేపథ్య సంగీతం వినిపించి మిగతా సమయాల్లో గంభీర నిశ్శబ్దం చిత్రానికే విలక్షణతను ఆపాదించింది. అప్పుడప్పుడూ గంగానది పైననుంచి వీచే గాలి స్పష్టించే మంత్ర ధ్వని దుఃఖాన్ని తీవ్రమైన ఎమోషన్‌ని ధ్వనింప చేస్తుంది. నిజానికి చిత్రంలోని నిశ్శబ్దమే గొప్ప సినిమాటిక్ మ్యూజిక్. చిత్రం చివరన నది ఉప్పొంగి ఉద్వేగ భరితమయిన సన్నివేశంలో సంగీత ధ్వని కోపాన్ని ఆవేశాన్ని ప్రతిధ్వనింప చేస్తాయి. నటీనటుల విషయంలో శత్రుఘ్న సిన్టా తన జీవితకాలంలో గొప్ప పాత్రని పోషించారు. ఇక యశోబతి పాత్రలో నూతన నటి షంపా ఘోష్, ముసలి సీతారాం పాత్రలో ప్రమోద్ గంగూలీ (80) సజీవంగా నటించారు. అలనాటి స్త్రీ సమస్యని అత్యంత ప్రతిభతో చలన చిత్రంగా మలచి గౌతం ఘోష్ గొప్ప దర్శకుడిగా నిలిచాడు. ఈ చిత్రం ద్వితీయా చిత్రంగా వచ్చింది. 'అంతర్జాలీయాత్ర' బెంగాలీ చిత్రం కాగా 'మహాయాత్ర' హిందీ చిత్రం.



## అలిసింటే అన్వేషణమ్

భాష - మలయాళం, కెమెరా - సన్నీజోసెఫ్, నిర్మాత, దర్శకుడు - టి.వి.చంద్రన్,

నటీనటులు - జలజ, నెడుముడి వేణు, రవి. విడుదల: 1989



విడిపోవడం, దుఃఖపడడం, వేచి చూడడం, వెతుకులాడడం ఇవాల్లి జీవితాల్లో అంతర్భాగమైపోయాయి. ఏ ఇద్దరు మనుషుల మధ్య సంపూర్ణ స్నేహమూ, పరిపూర్ణ ప్రేమ ఆశించడం ఈ రోజుల్లో అత్యశ్చే అవుతోంది. చివరికి జీవితాంతం కలిసి జీవించనున్నామనుకునే భార్యాభర్తల నడుమ పూడ్చలేని అగాధాలూ, అందుకోలేని దూరాలూ ఇవాళ వాస్తవాలై ఉంటున్నాయి. సంక్షోభాలతో నిండిపోయిన బతుకులు సంక్షిప్తమై ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోవడం అటుంచి తమని తాము అర్థం చేసుకోలేని స్థితి నేటి జీవిత విధానమై కూర్చుంది. ముక్కలు చెక్కలుగా విచ్ఛిన్నమవుతున్న జీవన శకలాల్ని, మనుషుల్ని అందిపుచ్చుకుని పునర్నిర్మించే యత్నాల్ని ఏ కొద్దిమంది కళాకారులో చేస్తున్నారు. ఆ క్రమంలో

వారు సంపూర్ణంగా విజయవంతులు అయినా కాకున్నా సామాజిక లక్షనాల్ని మనుషుల మనస్తత్వాల్ని కళాత్మకంగా మన ముందుంచడంలో సఫలీకృతులు అవుతూనే ఉన్నారు.

అలాంటి ప్రయత్నమే 'పాంతన్ మాడ' సినిమాతో జాతీయ స్థాయిలో ఉత్తమ దర్శకుడి అవార్డును అందుకున్న చలన చిత్రకారుడు టి.వి.చంద్రన్ చేశారు. ఆయన 1989లో నిర్మించిన 'అలిసింటే అన్వేషణమ్' చిత్రంలో చెప్పాపెట్టకుండా, ఎలాంటి సూచనా లేకుండా తమనుంచి దూరమయిన భర్తను వెతుకుతూ సాగిన ఓ మహిళ అనుభవ సారాన్ని ఇతివృత్తంగా తీసుకున్నారు. భర్తను దూరం చేసుకున్న స్త్రీ పాత్రను ముఖ్యాభినేతగా చేసి ఆమె కోణంలోంచి ఈ సమాజాన్ని అర్థం చేయించడానికి దర్శకుడు టి.వి.చంద్రన్ విజయవంతమయిన ప్రయత్నం చేశారు. కొన్నేళ్ళపాటు కాపురం చేసి, ఇద్దరు పిల్లలు కలిగిన



తర్వాత కూడా భర్తే తనకు పూర్తిగా అర్థం కాని స్థితిలోంచి ఆమె సమాజంలోకి అడుగుపెడుతుంది. ఇక తన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచమూ, మగవాడి స్వార్థమూ, ఆధిపత్యమూ, అవకాశవాదమూ ఆమెను కలవరపెడతాయి. తీవ్రమయిన గందరగోళంలోకి పడవేస్తాయి. వాటిన్నింటిని అర్థం చేసుకుంటూ ముందుకు సాగిన ఆమె చివరికి తన కోసం తాను తన కాళ్ళపై నిలబడేందుకు నిశ్చయించుకుంటుంది. ఆ మొత్తం పరిణామక్రమాన్ని టి.వి.చంద్రన్ లయబద్ధమైన చిత్రీకరణతో సినిమాను నడిపించాడు. మహిళా కోణం నుంచి విభిన్న వ్యక్తుల మనస్తత్వాల్ని వివరించడంలో 'అలిసింటే అన్వేషణమ్' విజయవంతమయిన ప్రయత్నంగా నిలిచింది.

చిత్ర కథాంశం విషయానికి వస్తే ఓ కాలేజీలో లెక్చరర్ గా పనిచేస్తున్న కాథలిక్ థామస్ కుట్టి ఓ రోజు అర్ధాంతరంగా తన భార్యను, ఇద్దరు చిన్నపిల్లల్ని వదిలేసి వెళ్ళిపోతాడు. ఎటు వెళ్ళిందీ, ఏమయిందీ ఎవరికీ తెలియదు. ఎన్నడూ భార్యతో పోట్లాడనివాడు, ఆమెను అమితంగా ప్రేమించేవాడు. కుట్టి అదృశ్యం కావడం అందరికీ ఆశ్చర్యం గొలుపుతుంది. ప్రధానంగా ఆయన భార్య అమీస్ తీవ్రంగా మధనపడుతుంది. అతని రాకకోసం ఎదురు చూసిన ఆమె తన భర్తను వెతుకుతూ బయలుదేరుతుంది. భర్త ఎందుకిలా చేసాడో? ఆమెకు ఎంత ఆలోచించినా అర్థం కాదు. భర్త గురించి ఆమెకు తెలిసిందల్లా అతను పెద్దపెద్ద పుస్తకాలు తెచ్చి చదువుతూ ఉంటాడని, అంతకు మించి అతని గురించి ఆమెకేమీ తెలియదు. ఇద్దరి మధ్యా మానసికంగా అంతకుమించి సాన్నిహిత్యం లేదన్నది ఆమెకిప్పుడు అర్థమవుతుంది. నిజానికామె అంత ఇంటలిజెంట్ కూడా కాదు. ప్రేమకథలూ, సినిమాలూ చూసి కలలో విహరించే మనస్తత్వమూ ఆమెదికాదు. ఆమె అతి సాధారణ మయిన స్త్రీ. మేధావి అయిన తన భర్తతో సర్దుకుపోవాలనే ఆలోచనలో ఉన్న ఆమెకు భర్త దూరం కావడం ఏ రకంగానూ అర్థం కాదు. అయినా భర్త కోసం వెతకడం ఆరంభిస్తుంది. థామస్ కుట్టికి మంచి స్నేహితుడయిన విశ్వం ఆమెకు అండగా నిలుస్తాడు. వారిద్దరూ కాలేజీ చదివే రోజుల్లో సహాధ్యాయులు. ఇప్పుడు వారిద్దరూ కలిసి కుట్టిని వెతకడానికి బయలుదేరి అనేకమందిని కలుస్తారు. వారు చెప్పిన అనేక విషయాలు అమీస్ ను కలవరపెడతాయి. ఉన్నతుడని విశ్వసించిన తన భర్త గురించి చెడుగా వివాల్పిరావడం ఆమెకు ఇబ్బంది కలిగిస్తుంది. మరో పక్క విశ్వం తనపట్ల కనబరుస్తున్న ఆదరణ ఆమెకు సంతోషం కలిగిస్తుంది. అతనికి తనపైన కాలేజీ రోజుల్నించి ప్రేమాభిమానాలు ఉన్నాయని గమనించి ఆశ్చర్యపడుతుంది. విశ్వం తన మిత్రుడిని వెతకడానికి కాకుండా అమీస్ పట్ల తనకున్న ప్రేమాభిమానాల పర్యవసానంగానే ఆమెకు తోడుగా నిలుస్తాడు.

చివరగా వీరిద్దరూ కుట్టికి మంచి మిత్రుడయిన గోవిందన్ ని కలుస్తారు. కుట్టి గోవిందన్ లిద్దరూ గతంలో రాడికల్ భావాలో కలిసి పనిచేసిన వారే. గోవిందన్ పేదలకోసం ఇప్పటికీ పనిచేస్తూ ఉండగా, కుట్టి తన సౌఖ్యవంతమయిన జీవితం కోసం వెళ్ళిపోయాడని గోవిందన్ చెబుతాడు. అమీస్ ఆశ్చర్యపోతుంది. గోవిందన్ అమీస్ ని కుట్టి పురాతన గ్రామానికి తీసుకెళ్ళి కుట్టి మొదటి భార్యను, కూతుర్ని చూపిస్తాడు.

వాస్తవాలు తెలుసుకున్న అమీస్ దుఃఖంతో ఇంటికి తిరుగుముఖం పడుతుంది. ఇన్నేళ్ళ కాపురంలో అర్థంకాని భర్త ఇప్పుడిప్పుడే కొంచెం కొంచెం అర్థమయినట్టు అనిపిస్తుందామెకు. ఇక తన భర్తను చూడాలనే అభీష్టం ఆమెలో అంతరించి పోతుంది. చూడాలనీ, చూడకూడదనీ ఏమీ అనిపించని స్థితికి ఆమె చేరిపోతుంది.

ఇంతలో ఓ రైలు ప్రమాదంలో గుర్తుతెలియని మనిషి ఎవరో చనిపోయాడని విని అది థామస్ కుట్టి కావచ్చునని అమీస్, విశ్వంలు పోలీస్ స్టేషన్ కు వెళతారు. కానీ శవం ఫోటోలు చూసి చనిపోయింది కుట్టి కాదు, గోవిందన్ అని గుర్తుపడతారు గోవిందన్ మరణం అమీస్ పై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపిస్తుంది. అతనే ఆమెకు జీవితంలో మొట్టమొదటిసారిగా జీవితాన్ని గురించి, పెళ్ళిగురించి, అర్థవంతమైన మనుగడ గురించి బోధించినవాడు. అందుకే ఆమె గోవిందన్ మరణాన్ని అంత సులభంగా జీర్ణం చేసుకోలేక పోతుంది. తర్వాత అమీస్ తన భర్త కోసం వెతకడం మానేస్తుంది. తన కాళ్ళపై తాను నిలబడాల్సి నిర్ణయించుకుంటుంది. ఓ స్కూల్లో టీచర్ గా చేరి తన పిల్లల్ని వెంట తీసుకుని కొత్త ఇంట్లోకి మారుతుంది. కొత్త వ్యాపకంతో సరికొత్త జీవితంలోకి ఆమె పయనమవుతుంది. అర్థంకాని

బతుకులోంచి సువిశాలమయిన ప్రపంచంలోకి అర్థవంతమైన జీవితాన్ని గడపడానికి ఆమె నిశ్చయించుకుంటుంది. భావుకుడయిన టి.విచంద్రన్ బాధ్యతాయుతంగా నిర్మించిన 'అలిసింటె అన్వేషణమ్' విలక్షణ చిత్రంగా నిలిచింది.



[Click here to share your comments on this article.](#)